

REGIODEAL ACHTERHOEK: OPGAVE, AMBITIE EN AANPAK

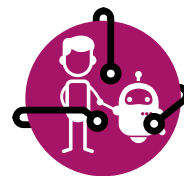
Achterhoek: Triple Smart met
de Toekomst in de Maak

SMART
GOVERNANCE

SMART
LIVING

SMART
ECONOMY

Foto: De Gelderlander

Opgave

Uitgangspunt: de Achterhoek is een economisch krachtige en sterk innovatieve regio, met veel gespecialiseerde maakbedrijven en met een grote en groeiende sector zorg en welzijn. Er heerst van oudsher een sterke samenwerkingscultuur, zowel bij inwoners als maatschappelijke partners. De regio moet een grote inspanning leveren om voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten en een passende woningvoorraad te behouden, gelet op de ontgroening en vergrijzing. Deze opgaven zijn groot en worden breed gedeeld:

- De beroepsbevolking neemt hier veel sneller af dan elders (-12% tot 2030), waardoor er een toenemend tekort aan personeel is. De Achterhoek moet dus de inzetbaarheid van het tot nu toe onbenutte arbeidspotentieel vergroten, arbeidskrachten van buiten de regio aantrekken en er tegelijkertijd voor zorgen dat zoveel mogelijk jonge Achterhoekers hier willen blijven. Daarvoor zijn aantrekkelijke, verduurzaamde woningen nodig en een uitstekende bereikbaarheid via weg en spoor;
- De huidige woningvoorraad voldoet niet aan de toekomstige vraag. Het grootste deel (70%) is particulier eigendom, vaak van ouderen. Investeren in de broodnodige kwaliteitsverhoging en duurzaamheid vraagt, zeker voor deze groep, een enorme extra inspanning.
- De nu nog lichte huishoudensgroei slaat over tien jaar om in een daling. Op dit moment is er een tekort aan

woningen, terwijl er op langere termijn minder nodig zijn. Dit vraagt om een samenhangende aanpak: het behouden en aantrekken van arbeidskrachten betekent nu een impuls voor de woningmarkt, tegelijkertijd is de uitdaging om toekomstige leegstand te voorkomen. De kosten van deze omslag moeten eerlijk worden verdeeld.

- De verwachting is dat circa 40% van de agrariërs in 2030 is gestopt met hun bedrijf. Dit gaat gepaard met circa 1,6 miljoen m2 vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) en een aanzienlijke asbestsaneringsopgave.

- De bereikbaarheid van Achterhoekse bedrijven en voorzieningen, zeker voor niet-automobilisten, verdient een verbetering. Er zijn slimme bereikbaarheidsoplossingen nodig, onder andere om nieuwe arbeidskrachten aan te trekken.

Groeien, maar dan in kwaliteit

Een absolute bevolkingsafname zou betekenen dat we 'minder van hetzelfde' nodig hebben. Maar omdat ook de samenstelling van de bevolking drastisch verandert, staan we voor de uitdaging innovatieve oplossingen te vinden om ons werk-, leer-, woon- en leefklimaat op een goed peil te houden. Er is een nieuw evenwicht nodig tussen vraag en aanbod op de arbeids- en woningmarkt, zowel voor de korte als de lange termijn. Bestaande verdienmodellen zijn gebaseerd op economische groei en daarom niet toe te passen op onze situatie. Er zijn nieuwe modellen nodig die economische groei verbinden aan (het anticiperen op) een afnemende bevolking. Investeren in kwaliteit is daarbij onze richtlijn: (extra) investeringen, die

"WE HOEVEN ER NIET VAN TE SCHRIKKEN.
WEL BETEKENT DIT DAT WE EEN OPGAVE HEBBEN.

NAMELIJK DAT WE MET MINDER MENSEN DE
ECONOMIE DRAAIENDE MOETEN HOUDEN."

*René van Gils,
oud-bestuurder ROC Graafschap College*

als katalysator werken voor investeringen van derden en die hogere kosten (voor bijvoorbeeld sloop en uitkeringen) op termijn voorkomen. We zien onszelf hierbij als voorloper en trendsetter.

Met zo'n integrale aanpak leveren we een bijdrage aan de brede welvaart in de Achterhoek, onder andere door de kwaliteit van wonen te verhogen en de arbeidsparticipatie te vergroten. Hiermee sluiten we aan bij het Rijksbeleid: verduurzamen van woningen, stimuleren van talent, krachtig beroepsonderwijs, versterken van innovatiekracht en duurzame landbouw.

"DUIDELIJK IS DAT DE WOONVRAAGSTUKKEN OM
EEN GEZAMENLIJKE AANPAK VRAGEN VAN GEMEENTEN,
WONINGCORPORATIES, ZORGINSTELLINGEN, MAAR ZEKER
OOK FINANCIERS, BOUWERS EN EIGENAAR-BEWONERS.
HET IS BELANGRIJK OM TE BLIJVEN INVESTEREN IN LEEF-
BAARHEID EN LOKAAL MAATWERK. OOK IS HET RAADZAAM
OM NU AL TE GAAN SPAREN OM TIJDIG TE KUNNEN
INVESTEREN IN DE BESTAANDE WONINGEN EN IN DE
SLOOP VAN NIET MEER GEWENSTE WONINGEN."

(AWLO, 2017)

Doel en ambitie

De Achterhoek wil 'groeien maar dan in kwaliteit'. Daar hoort een ander verdienmodel bij. Het is onze ambitie samen met het Rijk en de provincie tot dit nieuwe verdienmodel te komen. Daarbij hanteren we drie programma's:

- 1. SMART ECONOMY:** Versterken van de economische kracht van de regio door groei van de arbeidsproductiviteit en economische toegevoegde waarde met 2% per jaar (stijging BRP met 20% in 10 jaar).
- 2. SMART LIVING:** Inwoners geven in het Achterhoeks Woonwensen en Leefbaarheidsonderzoek, (AWLO, 2017) een score van 7,8 aan leefbaarheid in de regio (hoger dan het landelijk gemiddelde). We willen dat deze score behouden blijft.
- 3. SMART GOVERNANCE:** De nieuwe regionale samenwerkingsstructuur (triple helix) is een veelbelovende manier om sturing te geven aan de transformatie van

ons gebied en om een gedragen regionale agenda te ontwikkelen.

Voorgestelde aanpak

Door te innoveren en te pionieren wil de Achterhoek samen met het Rijk nieuwe aanpakken ontwikkelen waarvan ook de rest van het land kan leren en profiteren.

1. SMART ECONOMY:

- We versterken bestaande en ontwikkelen nieuwe (grensoverschrijdende) clusters voor samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen en zetten nieuwe clusters op voor het implementeren van Smart Industry-toepassingen in alle stuwende en relevante sectoren;
- We breiden ons SmartHub-netwerk uit en zetten in op hoogwaardige stage- en afstudeeropdrachten, ook voor studenten van buiten de regio;
- We volgen een meersporenbeleid om het arbeidspotentieel te vergroten: investeren in bij-, om- en herscholing van werknemers (ook grensoverschrijdend) voor een grotere doorstroom en arbeidsparticipatie, aanpakken van de negatieve arbeidspendel en aantrekken van talent (SmartHub);
- We verwachten op grote schaal scholing en praktijkleren in te zetten. Voor de financiering hiervan verkennen we samen met sociale partners de mogelijkheid van een regionaal ontwikkelingsfonds;
- We creëren een grensoverschrijdend speelveld met Duitsland voor zakendoen en onderwijs;
- We vergroten de inzetbaarheid van vooralsnog onbenut arbeidspotentieel.

"DE MEESTE ACHTERHOEKSE BEDRIJVEN ZIJN GEWORTELD
IN DE REGIO. DE DREMPEL OM TE VERHUIZEN IS VOOR HEN
HEEL GROOT. MAAR ALS ER STRAKS MINDER HANDEN ZIJN,
ZULLEN WE DUS WEL EEN OPLOSSING MOETEN VINDEN."

Peter Rikken, voorzitter VNO-NCW Achterhoek

2. SMART LIVING:

- Triple helix-uitvoeringsstrategie voor transformatie van de woningvoorraad met als doel een goede balans tussen nieuwbouw en sloop en het verhogen van de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad (ook verduurzaming) en woonomgeving;
- Verkleinen kernwinkelgebieden (beperken leegstand);
- Begeleidingstrajecten voor (stoppende) agrariërs, gericht op kringlooplandbouw, toekomstperspectief, asbestsanering, alternatieve verdienmodellen en sociale vraagstukken;
- Een gecoördineerde aanpak van slimme bereikbaarheidsoplossingen (MaaS (Mobility as a Service)) voor buitengebieden;
- Toepassing van nieuwe technologieën in de zorg door verbindingen tussen bedrijven en zorginstellingen en woningen in het buitengebied voorzien van domotica/sensoring.

"WE KUNNEN ZOVEEL MEER DOEN OM HET VERVOER IN DE ACHTERHOEK SLIMMER TE MAKEN. DOOR HET VERZAMELEN VAN VERVOERSWENSEN VAN DE DOELGROEPEN GECOMBINEERD MET DE DATA UIT DE VERVOERSSYSTEMEN, KUNNEN WE DE BEREIKBAARHEID VAN BIJVOORBEELD VOORZIENINGEN ENORM VERGROTEN. HEEL BELANGRIJK VOOR DE LEEFBAARHEID IN DE ACHTERHOEK."

Jurgen Rutgers, BeSite Aalten

3. SMART GOVERNANCE:

- Door gezamenlijke besluitvorming van de partners in de Achterhoek vergroten van de proceslegitimiteit en betrokkenheid;
- Uitvoeringskracht versterken;
- Gezamenlijk met provincie en Rijk monitoren en evaluatiepunten formuleren. Hiermee input leveren voor een wijziging WGR.

Onze aanpak sluit aan op het Klimaatakkoord, de Nationale woonagenda 2018-2021, Retailsdeals, Beter Benutten en Gemeentelijk Regionaal Ondernemers Steunpunt (GROS) en Toekomstbeeld OV.

"WE WILLEN INWONERS VAN DE ACHTERHOEK, JONG EN OUD, ONDERSTEUNEN OP HET GEBIED VAN WELZIJN EN ZORG, WAARBIJ ZE ZELFSTANDIG KEUZES KUNNEN BLIJVEN MAKEN. DAT VRAAGT OM EEN NIEUWE AANPAK, DOOR SLIM TE VERBINDEN, TUSSEN MENSEN ONDERLING EN MET GEBRUIK VAN DIGITALE HULPMIDDELEN."

Beatrijs van Riessen, Raad van Bestuur Estinea

Samenhang

Wij zien de opgaven op de diverse gebieden in samenhang met elkaar; 'smart economy' kan niet zonder 'smart living' worden gerealiseerd, omgekeerd is dit 'slimme wonen' afhankelijk van nieuwe economische en technologische ontwikkelingen. Meervoudigheid en een regionale aanpak combineren we met inwonersparticipatie en lokaal maatwerk. Wij zien daarin raakvlakken met meerdere ministeries zoals LNV, EZK, BZK I&W (asbest, mobiliteit) en OCW.

Doelgroep

Deze Regiodeal is relevant voor inwoners van de Achterhoek en alle betrokken partijen. De opgave is

samen met hen geformuleerd. Input van inwoners is opgehaald tijdens de ToekomstToer (oktober 2017- maart 2018), waaraan 300 actieve Achterhoekers tijdens acht themareizen hebben deelgenomen.

Een groot deel van Nederland krijgt vroeger of later te maken met bevolkingsdaling; de ervaringen van de Achterhoek met vroegtijdig anticiperen zijn daarom waardevol om te delen. Hiervoor willen we samen met het Rijk een kennisinfrastructuur opzetten. Dit kan de BV Nederland op termijn forse besparingen opleveren.

Structureel karakter

De Regiodeal is een impuls voor een meerjarige versnellingsaanpak en een vliegwiel om nieuwe investeringen en handelingsperspectieven uit te lokken voor de korte en lange termijn. We willen voorkomen dat de Achterhoek in een negatieve spiraal terechtkomt, en zijn dus actief op zoek naar nieuwe manieren om de demografische, technologische en sociale ontwikkelingen te begeleiden, tegen zo laag mogelijke kosten. Alle betrokken partijen committeren zich aan de ambities en opgaven en leveren een (financiële) bijdrage. Dit is geborgd binnen de nieuwe, unieke triple-helix governance-structuur van de Achterhoek.

Governance

De nieuwe governance-structuur vergroot de regionale slagkracht en verbetert de politieke verantwoording. De samenwerking bestaat uit een Achterhoek Raad, Achterhoek Board en bestuurlijke, inhoudelijke thematafels. Ondernemers, organisaties/ onderwijs en overheden (drie O's) geven via de Achterhoek Board en Thematafels samen invulling en uitvoering aan de Regiodeal. Dit is onderdeel van de ruimtelijk-economische Achterhoek Agenda 2030 die gezamenlijk wordt opgesteld.

Inzet en (co)financiering

Onze ambitie vraagt om een investering van ca € 172 miljoen en is daarmee een bredere opgave dan binnen de Regiodeal mogelijk is. We vragen daarom het maximale bedrag van 40 miljoen uit de Regio-Envelop. De opgave voor de Achterhoek is groot, en met iedere nu geïnvesteerde euro besparen we het viervoudige. Regio, provincie en partners stellen samen 40 miljoen euro aan cofinanciering beschikbaar. Daarnaast zoeken we aanvullend sectorale middelen.

Het is belangrijk dat Rijk, provincie en regio gezamenlijk tot een prioritering komen op basis van de onderbouwing van de Achterhoekse begroting.

"WE GAAN OP EEN INNOVATIEVE MANIER SAMENWERKEN MET HET BEDRIJFSLEVEN, DE WONINGCORPORATIES, HET ONDERWIJS EN DE ZORG. DAT IS HARD NODIG EN HET PAST GOED BIJ DE ACHTERHOEK. DE PROVINCIE STAAT ACHTER DIT PLAN EN ONDERSTEUNT ONS HIERBIJ, OOK FINANCIEEL. NATUURLIJK IS GEEN ENKEL MODEL PERFECT, HET GAAT OM DE MENSEN DIE HET DOEN. RESULTAAT KRIJGEN WE DOOR EEN POSITIEVE INSTELLING, DOOR VERTROUWEN IN ELKAAR EN DOOR DAADKRACHT. WE GAAN NU SNEL SAMEN 'D'R AN' OM VERDER TE BOUWEN AAN DEZE PRACHTIGE REGIO."

*Mark Boumans,
voorzitter Achterhoek Board en Regio Achterhoek*

Partijen

De Achterhoek Board en Thematafels werken nauw samen met: VNO-NCW Achterhoek, Samenwerkende Industriële Kringen Achterhoek, SmartHub (110 bedrijven en organisaties), Achterhoekse Groene Energiemaatschappij, Bouwend Nederland Achterhoek, Werkgeversservicepunt, UWV, FNV, CNV, Centrum voor Innovatief Vakmanschap Oost-Nederland (CIVON), onderwijsinstellingen (o.a. ROC Graafschap College, Profijt Praktijkschool, Achterhoek VO, AOC-Oost, Hogeschool Arnhem-Nijmegen, Saxion Hogeschool, Westfälische Hochschule Bocholt, Hochschule Rhein-Waal), woningbouwcorporaties, zorginstellingen (zoals de ziekenhuizen), WGV Zorg en Welzijn, Koninklijke Metaalunie, Stichting Biomassa, Waterschap Rijn-IJssel, zeven gemeenten, twee Euregio's en provincie Gelderland.

Regio Achterhoek heeft de Regio Deal Achterhoek op 1 september ingediend bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

AMBITIE

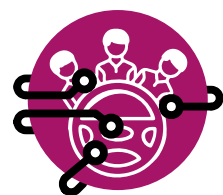
“Groeien in kwaliteit”

In 2030 heeft de Achterhoek een nog sterker bloeiende en innovatieve economie en een hoogwaardig werk-, leer-, woon- en leefklimaat

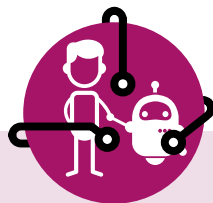
ACHTERHOEK: TRIPLE SMART

OPGAVE!

- 11% bevolkingsdaling tot 2040; ontgroening en vergrijzing (in 2035 is 32% van de inwoners ouder dan 65 jaar)
- Afnemende beroepsbevolking (-12% tot 2030) en minder VO-leerlingen (-30% tot 2025)
- Verduurzamingsopgave tot 2030: 115.000 woningen. Overschot van 2.600 woningen in 2030

SMART
GOVERNANCE

SMART
ECONOMY

SMART
LIVING

DOELEN

“Groeien in kwaliteit”.

Een sterke economie, uitgaande van eigen kracht.

“Groeien in kwaliteit”.

Een hoogwaardig werk-, leer-, woon- en leefklimaat ondanks ontgroening en vergrijzing.

SUBDOELEN

In 2025 zijn vraag en aanbod op de arbeidsmarkt (meer) in evenwicht

Toename arbeidsproductiviteit en economisch toegevoegde waarde met 2% per jaar

Sterk verbeterde bereikbaarheid bedrijven en voorzieningen

Achterhoek in 2030 energieneutraal

Score van 7.8 voor leefbaarheid (2017) in 2022 minimaal op hetzelfde niveau

Kwaliteit van zorg in 2022 op uitstekend niveau

ACTIVITEITEN/THEMATAFELS

Onderwijs & Arbeidsmarkt

- 1 Opzetten Slim Onderwijs voor gehele beroepsbevolking, regio-overstijgend, digitalisering en inzetten onbenut arbeidspotentieel
- 2 SmartHub op de kaart:
 - Talentontwikkeling
 - Profilerings als stage- en afstudeerregio
- 3 Scholing en praktijkleren op grote schaal zoals het opzetten van een regionaal ontwikkelfonds

Smart werken & Innovatie

- 1 Netwerken rond Smart Industry ontwikkelen en verbreden, regio-overstijgend
- 2 Doorontwikkelen Innovatiehubs
- 3 35 clusters opzetten voor implementatie Smart Industry

Mobiliteit en bereikbaarheid

- 1 Opzetten proeftuinen Smart mobility
- 2 Bereikbaarheid van voorzieningen verbeteren
- 3 Mobility as a Service (MaaS) project uitvoeren

Circulaire economie & energietransitie

- 1 Ontwikkelen/uitvoeren Regionale Energie Strategie (RES)
- 2 ‘Slimme kringloop’: doorontwikkelen kringlooplandbouw zoals (Project kunstmestvrije Achterhoek)
- 3 Duurzaam ondernemen/energiebesparing MKB aanpak Achterhoek

Wonen & Vastgoed

- 1 Slim wonen: verhogen kwaliteit bestaande woningvoorraad (duurzaam en levensloopbestendig maken)
- 2 Behoedzaam passende woningen toevoegen, in combinatie met investeren in transformatie/sloofonds
- 3 Transformatiestrategie leegstaand en leegkomend vastgoed ontwikkelen en uitvoeren (VAB, detailhandel, maatschappelijk vastgoed, incl. asbestsanering)

Zorginnovatie

- 1 Doorontwikkelen zorg bereikbaarheid (slim wonen en smart mobility)
- 2 Nieuwe verbindingen leggen tussen overheid, zorgorganisaties en ondernemingen
- 3 Gezonde leefstijl bevorderen (in buitengebied) door slimme toepassingen

MIDDELEN 2019 TOT 2022

Totale begroting
28,6 miljoen

Bijdrage Achterhoek
(incl. provincie)
17 miljoen

Gevraagde Rijksbijdrage
11,6 miljoen

Totale begroting
143,5 miljoen

Bijdrage Achterhoek
(incl. provincie)
92 miljoen

Gevraagde Rijksbijdrage
51,5 miljoen

Achterhoek Smart, Same & Circular

